

4. Gore.

Uxentus (pogrecizirana) Učka.
Vindius mons, zdaj Vindhya Slovenske gorice.
Meru, sveti breg bogov Primeri: slovenska imena gor
Indianov Radmerje, Meretince,
ime naroda Merjaní, vasi
Merna itd. Po tem bregu
svetom so nastale imena An-
tumar=Slavomir Vla-
dimir, Resimar=Sve-
tozar itd.

Kory, predgorje indiško Koroško, Karni. Kaligi pa
Κῶρον ἄκρον τὸ καὶ Καλλιγῶρον primeri: Kačnik, Ka-
(Strabo) čovina.
Matra, kraljevina kralja Matra, pogorje v Tatri.
Ugursaina.

(Konec sledi.)

Šege slovenske.

Za merliči narekovanje v Istrii.

Podali smo častitim bravcem „Novic“ nekatere iz-
glede narekovanja v Liburnii (Istrii), da so tudi v
besedah zvedili to šego, od ktere so velikrat slišali go-
voriti. Hočemo danes nekoliko več omeniti od tega.

Narekovanje je običaj (šega) samo ženskega spola,
in kakor bi se moškemu smejali in rugali, ako bi počel
za kým narekovati, tako bi ženski zamerili in ji opona-
šali, ako ne bi za umerlem bližnje svoje žlahte narekovala.

Posebnih narekovavskih pesem nimajoč jih skladajo
kakor jim jih ožalosteno sercetisti čas navdaja, ponekih
vendar stalnih oblikah, in jih pojejo z otožnim in žalost-
nim napevom, ko dvigajo glas in ga natezajo, posebno
na tretjozadni slovki (Silbe) vsake verste, kamor stav-
ljajo imena žlahte in druge ljubeznjive in mile priloge
rajnemu, ter jih skoz celo pesem na koncu verste med
sabo menjajoč ponavljajo, na priliko:

Za otrokom:

Sine moj, sinko moj! grančice moja! hči moja!
Hčerčice moja, rožice moja, lepa kitice moja!
Tanka jelvice moja! rano moja!

Za očetom:

Čačo moj, dobri čačko moj! velo dobro moje!

Za matero:

Mila majko moja, mila i draga majčice moja!

Za bratom:

Bratac moj, brajne moj!

Za sestro:

Sestrice moja, mila sestro moja! dobra prijateljica moja!

Za moštem:

Druže moj! mužu moj! rano moja!

Serce moje! veliko dobro moje, boru moj!

Z onim, kar pa narekajoč zlagajo — milo opevajo
tugo in žalost, da so rajnega zgubile, da jim je up
zginul, kako težko in mučno bojo brez njega živele, pro-
sijo svoje umerle, da mu pridejo naprot, prosijo tega,
da on jih lepo pozdravi, da jim pové, kako jako za njim
žalujejo itd.

Dokler bolnik boluje, se plačejo *), pa po splošni
šegi se ne narekujejo; kakor se pa duša od telesa loči,
počnejo vse hišne ženske male in velike kuševajoč mer-
liča na vés glas narekovati; na to pridejo tud sosedé,
da ga pomagajo žalovati, ter se ne dajo od njega ločiti,
posebno ki so najbližnje žlahte, dokler jih druge ženske
po sili proč neizvlečejo, da ga preoblečejo in na mizo
ali daske položé.

O tem času, dokler mertvi v hiši leži, vzdigne
večkrat ena ali druga svoje narekovanje; ali kader ga
v trugo devajo, ga pokopat nesti, padejo vse z rokami

*) Tukaj plakati weinen, na priliko: kega serce ne
boli, oči mu se ne plaču, razločujejo od jokati (od
joh!) wehklagen brez solz; na priliko: joče aš ga zub
boli.

in obrazi na-nj, ter včasí glavo nekoliko vzdigovaje in z
rokami pleskajoče narekujejo, ktera bolje zna. Merliča
oženjenega koj doma pokrijejo in v trugo zabijejo,
neoženjenega pa, kjer se je še stara navada ohranila,
nosijo v odperti trugi, ter ga pokrijejo, kader ga imajo v
grob položiti; kjer z njim počivajo, se narekovavke koj
okolo truge vsujejo, ter padejo s sklopljenimi rokami in
obrazi na trugo, in narekujejo, kakor tudi po vsem poti,
tako tudi v cerkvi; molče samo med merlicami (biljami =
viglia = vigilia) in med s. mašo; kader pa duhoven za-
poje: „oslobodi me gospodi“ (libera), počnejo spet, ktera
jačje more, padši z obrazi in rokami na trugo, nareko-
vati, dokler jim ga nosci ne odnesejo do groba. Ko pa
nosila h grobu na tla položé, koj koj potezuč ena drugo
proč beže, kakor da ne bi mogle nikakor gledati telesa
svojega dragega in milega v grob položiti in s černo
zemljo pokriti, ter domú gredé zmirom narekujejo in
plačejo, kar še doma včasí ponavljajo. Svečo oljenico,
ki je pri merliču gorela, nesejo gorečo iz cerkve domú,
in jo pusté še ki dan goreti. Po Lovranščini pa denejo
k oljenici še blagoslovljene vode, v ktero položé malo
kruha, kar potle v ogenj veržejo.

Ako je pokopališče blizu cerkve, kamor k službi
božji hodijo, začnejo pridši blizu groba spet narekovati,
ter stojé tako plakajoč nekoliko časa; po božji službi pa,
zagrabši s pestjo blagoslovljene vode škropé grob,
(tudi drugi radi grobe svojih rajnih tako poškopljajo)
in narekujejo, dokler jih druge žene proč ne popeljejo;
in tako edine na grobu narekovanja pevajoče je naj mi-
leje poslušati. Merliča spremenjajoče ženske pa ne na-
rekujejo samo tega zdaj umerlega, ampak tudi druge,
vsaka svoje, za katerim jih jačje serce boli; tud se včasí
starim ubogim ženam kaj daruje, da gredó narekovat.

Naj mileje se pa Slovanu stori, viditi in slišati go-
spé in gospice (na otocih namesto gospodične)
iz bogatih hiš, kjer se od kakih 50 let sém redko ilir-
ska beseda sliši, ko jim kateri mili in dragi umré. Kadar
ranjeno serce vse drugo preoblada, lepo milo ter milo
čisto ilirski narekovati začnejo in s tem kažejo, da jim
Bog je slovansko kri v serce vstvaril. J. V.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Tersta 29. julia. Šel sim ti teden proti Ser-
voli skoz krasne Teržaške kampanie, kjer zdaj naša bo-
gata gospoda hlada išče, omikovaje se iz soparnega
mestnega zidovja, tu skoz krasne verte, kjer rase naj
žlahniši vino; gledal sim po plodonosnih brajdah, ki so
tolikokrat popotnika sprehajavca razveselovale; pa letos
se z žalostjo oči mimogredočih na nje ozirajo. Obrodile
so terte sicer obilo; huda ura, ki je letos po tolikih
krajih, posebno na Krajskem ubogega kmeta tako hudo
zadela, jim je prizanesla; visi grojzd pri grojzdu; — ali
ni ga skoraj ugledati zdravega, vse je rujavkasto in
černkasto tako, da ni upanja, da se bi le kaplice zdra-
vega vina pridelalo. Enako žalostne novice nam doha-
jajo iz cele Istrie in tudi iz Goriške okolice. Kmetje to-
žijo, da ne vedó, s čim da se bodo preživili in davke
plačevali, ker vino je bilo od nekdanjih edina podpora,
letos pa ga ne bodo mogli ne za kapljico prodati.

V Terstu občekoristna in imenitna dela, naprave
za prijetnost in olepšanje mesta in njegove okolice nikdar
ne počivajo. Razun kolodvora, podaljšanja mola S. Carlo
in velicega Lloydovega arsenala poleg Servole, mislijo
tudi od lesnega terga (piazza di legno) skoz hrib proti
omenjenemu arsenalu preduh, in skoz-nj cesto v Istrio
napraviti.

Iz Lutomera na Štaj. Sila veliko se je priča-
kovalo letos vina v naših gorica, ker so terte zares

malokdaj toliko grojzdičev nastavile, — al pridelk ne bo upanja dosegel. Terte, ki so cvele v lepem vremenu, obetajo obilo, zlasti na močni zemlji, — z tistih pa, ki so cvele o deževju in so na suhih in bolj pešenih zemljiših, odpadajo grojzdi večidel. Sploh bi se smel letošnji pridelk, če ga še kakošna nesreča ne zadene, za tretjino ali četertino manjši biti od leta 1848.

W. d. st. L.

Iz Maribora zvemo, da prve dni tega mesca se bo gosp. profesor Terstenjak na Koroško in Solnograško podal po knjižnicah in muzejih nabirat gradiva za povestnico slavensko. Da bi se začetniku nove dobe v zgodovinskem slovstvu našem obilni zakladi odperli!

Iz Postojne. M. 29. dan t. m. smo spremili na pokopališče visoke časti vrednega moža, gosp. Karla Šmol-a, doslužnega c. k. kameralnega oskerbnika grajsine Postojnske, ki je v 79 letu svoje starosti življenje polno lepih zaslug mirno sklenul. Preobširno bi bilo popisati vse blage dela rajnega; spomnem le, kar je našemu tergu v vedni spomin zapustil, da Zobič, gora nekdanj Krasu podobna, ima njemu zahvaliti se, da je na njegove stroške dobro obdelana in ozaljšana bila z lepim drevoredom, ki pelje na visočino, od kodar se popotniku pogled čez celo Pivsko dolino odpre; škoda le, da se pot, katero je on tako prijetno naredil, tak slabo popravlja, čeravno je ti kraj edino zavetje pred valovi prahu, ki ga imamo poleti tu požirati. — Z veliko slovesnostjo se je šolsko leto pri nas končalo. Konecletne preskušnje so hvalili vsi, ki so pričujoči bili; učenci in učenke so se verlo obnašali. Hvalevredni so vsi naši učeniki, krona naše šole pa je ljubljene mladine gosp. katehet Potočnik. Tudi petja in klavirja so se vadili otroci letos, in o tem gré hvala pridnemu podučitelju g. Vencajsu, ki se je prostovoljno lotil te lepe naloge. — Kar pa scer našo Postojnsko muzično družbo zadene, ktera se je leta 1848 s prostovoljnimi doneski osnovala in s takimi se še dan današnji večidel na nogah derži, ne morem reči, da bi se kaj preveč trudila, občinskim željam vstreči, ker se da le redko kterikrat očitno slišati, razun nekterih godov kakega premožnega človeka, ktere ima v svoji pratiki debelo zaznamovane. Za obile doneske bi se spodobila saj mervica hvaležnosti vsm! Jez ne rečem, da bi se nam za ples godlo, ampak poleti v kakem vertu za pošten, kratek čas, ker muzika serce človeka razveseljuje in Postojna je velika. Kaj je treba zmirej le po navžarsko trobiti? — Iz med tistih treh kontrabantarjev, ki so 1. julia v gojzdu med Blokami in Ložem žandarma Prevcatako grozovito ubili, so enega že zasačili; je pa razbojnik vojak iz Sluinskega regimenta. — Poslednjič vam še naznamim, da med živino, ki jo je poslednji stekli pès na Reki popadel, je že dvoje krav, ena telica in en prešič za stekljino poginilo, tedaj od teh le še en prešič živi. Popadeni ljudje pa so vsi čisto zdravi, in upati je sedaj, da bojo zdravi ostali. — Kar pri nas vreme vtice, hvalimo Boga, da nas je letošnje uime — toče — dosihmal obvaroval; suša je pa velika, ker se na nobeno vižo k tečnemu dežju pripraviti ne more. Za to pa tudi za zelje, fižol itd. slabo kaže. Sena se je nakosilo na cente.

Iz Ljubljane. Po naznanilu slavnega c. k. deželnega poglavarja krajski kmetijski družbi od 20. t. m. so Njih ekscelencija gospod minister notranjih oprav dovolili, da po nasvetu letošnjega občnega zbora kmetijske družbe bo prvo leto kmetijskih učilnic v prihodnje v Ljubljani, kjer se bo kmetijska kemija, natoroznanstvo domače živine, živinoreja, oskerbovanje zdrave in bolne živine, sadjo- in sviloreja učila. Začetek te učilnice bo ob enem z začetkom podkovijske in živino-

zdravniške šole prve dni mesca oktobra (kozoperska). — Vodstvu podkovijske in živinozdravniške šole je bilo na znanje dano, da je c. k. ministerstvo vojaštva soglasno s c. k. ministerstvom notranjih oprav sklenilo, da učenci živinozdravstva, če se k soldatam vzamejo, se smejo tako dolgo iz vojaštva odpustiti (na urlaub), da šolo izdelajo, ako zato prosijo in se lepo obnašajo in pridno učijo.

Iz Ljubljane. V sredo 10. dan tega mesca, bodo realne šole v Ljubljani svoje prvo leto sklenile. Ob osmih bo zahvalna velka maša v stolni cerkvi, ob devetih pa delitev šolskih daril v dvorani hiše mestnega magistrata.

Novičar iz mnogih krajev.

C. k. ministerstvo kupčijstva je poprašalo kupčijske zbornice vsih dežel: kako bi se dale nekterim obertnijam in rokodelstvom njih pravice razširiti, in kako delječ bi smelo kupčijstvo kramarjev seči. — Z novo osnovo samostanov (kloštrov) menda ne bo nič, ker se nekteri branijo, da bi se njih ustanovila prenaresile. — Tudi iz Erdeljskega, Horvaškega, Tiroljskega, Poljskega in več družih dežel se sliši od silne toče 19. in 20. dan unega mesca. — Na Laškem je bil žitni pridelk tako slab, da je tudi iz Jakina in Bologne izpehljevanje žita prepovedano. — Jolsvaški vremenski prerok prerokuje ti mesec veliko vročino in malo dežja, prihodnji mesec (kimovec) pa bo ponjegovem najlepši mesec celega leta; vino mora posebno dobro biti. — Dunajski mesarji so prodali nekemu Francozu kri vsih volov, ki jih bojo celo leto zaklali; za kri enega živinčeta plača 3 kraje; ker zakoljejo na Dunaji okoli 100.000 volov na leto, bo ti dohodek znesel blizo 5000 fl., ki se bo spravljal v denarnico za obožane mesarje in onemogle hlapce njih. Francoz bo kri v fabriki porabil. — Nek Anglež Mills je našel mašino za šivanje, ktera se s kolesom lahko goni in kamor bodi lahko postavi; dela ta mašina za 10 pridnih šivačev; v Hamburgu že šivajo z njo. — Neko drugo sila imenitno mašino naznanuje svetu nek dr. A. Mayer v Parizu, namreč: brez derv kuriti in z njo toliko toplote napraviti, kolikor jo je za domačo kurjavo in za fabrike potreba! Prodamo pa to novico, kakor smo jo kupili. — V Turčiji stoji vse še, kakor je stalo. Turška vlada se je s pohlevnim pismom zabranila (protestirala) zoper obsedo podonavskih knežij po rusovski armadi; gospodarja teh knežij sta na terjanje turškega ministerstva odgovorila, da več let ne bota mogla sultanu davka plačevati, ker imata 8000 Rusov sedaj preživiti; kaj misli car dalje storiti, se še ne vé. Upanje na mirno spravo še zmira prevaguje. Pomenljivo pa je, kako časniki rusovske vlade ljudstvo obdeljujejo; tako (po „Fremdenblatt“) se bere v enem rusovskem časniku od 21. julia tole: „Naš premilostni car je dolgo dolgo poterpežljiv, ali veličanstvo in čast od Boga njegovim rokam izročene pravoverne Rusie mu gré čez vse. Velik je rusovski Bog! mogočen je rusovski car! in silna je pravoverna Rusia! Na poklic našega cara se bojo vzdignile brezštevne kardela vojakov kakor en mož. Na cesarsko besedo bo vsak zvest podložnik daroval blago in življenje domovini! Kaj zamore vpitje obrekovcev in protivnikov proti takemu velikanu! Previdnost božja je izvolila Rusa za veliko; dala mu je modrega in velicega cara; vse overe bojo razpadle v prah in svitla zvezda rusovska bo toliko svitlejši se lesketala!“

Današnjemu listu

je dodana 8. pòla „občne zgodovine“.